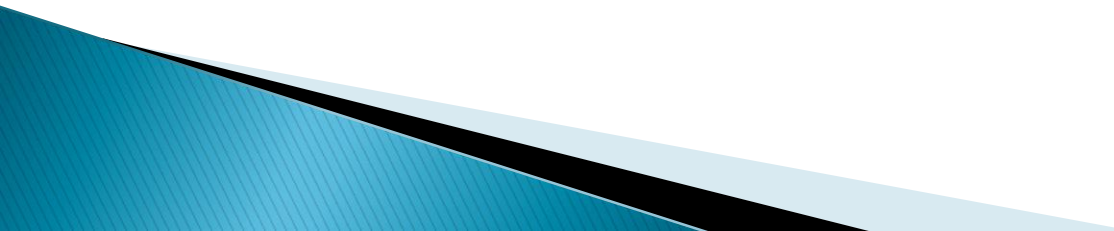

Ugdymo turinio aktualijos pradinėse klasėse

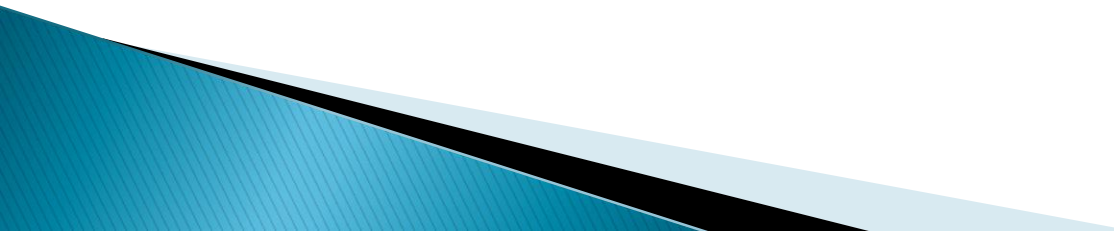
dr. Daiva Jakavonytė-Staškuvienė
Ugdymo plėtotės centras

2012-12-10

Pranešimu siekiama:

- ▶ Apžvelgti pradinio ugdymo planavimo rekomendacijas.
  - ▶ Paanalizuoti pamokos kokybės kriterijus.
  - ▶ Padiskutuoti apie pradinio ugdymo pamokų problemiškausias sritis.
-

Planuojant svarbu:

- ▶ Šiuolaikiniame ugdyme planavimo akcentai perkeliami nuo medžiagos, kurią reikia išdėstyti (t. y. „indėlio“) planavimo, link **proceso ir rezultato** planavimo.
  - ▶ Planuojama, kaip esamoje situacijoje su kiekvienu mokiniu **pasiekti** optimalių **rezultatų**.
-

Mokykloje pagal susitartą struktūrą rengiami planai:

- ▶ Ilgalaikiai (metų).
- ▶ Trumpalaikiai (savaitės ir/ar pamokos).

Ilgalaikis planas

- ▶ Jame atsižvelgiama į bendriausią situacijos analizę (ugdytinių amžių, lytį, skaičių, sveikatos būklę ir kitus socialinius ir pedagoginius kriterijus).
- ▶ Atsižvelgiant į Bendrąsias programas planuojamos svarbiausios ugdomojo darbo kryptys siekiant kokybinių mokinių pasiekimų pokyčių, jų bendrojo raštingumo, kompetencijų, asmenybinio augimo.
- ▶ Kruopščiai derinamas su visos mokyklos veiklos planavimu, mokyklos vykdomais projektais, renginiais, akcijomis, integruojančiomis ar prevencinėmis programomis, siejami su materialiais ir intelektualiniais mokyklos ištekliais.

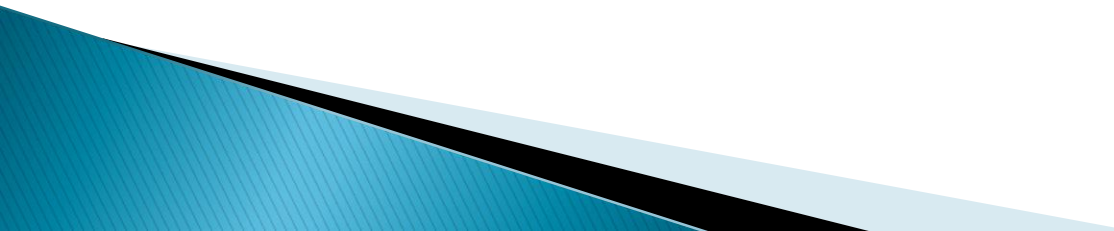
Trumpalaikis planas

- Numatomi konkretūs mokymo ir mokymosi uždaviniai, priemonės jiems įgyvendinti ir laukiami rezultatai mokinių grupėms ir atskiriems mokiniams.

Bendrieji reikalavimai

- ▶ Planas turi būti grindžiamas klasės mokinių ypatumais.
- ▶ Tik atsižvelgus į mokinių turimą patirtį, gebėjimus, mokymosi sąlygas, motyvacijos ypatumus, mokymosi stilius ir pan. galima numatyti optimalius mokymo ir mokymosi tikslus bei priemones jiems įgyvendinti.

Prieš pradedant planuoti mokykloje susitariama:

- ▶ Kokius planus privaloma rengti, kokie planai yra tik rekomenduojami.
  - ▶ Kokia privalomųjų planų struktūra.
  - ▶ Kas padeda rengti planus.
-

Ilgalaikis planas (metų):

I. Situacijos analizė:

- ▶ **Bendroji informacija:** mokinių skaičius klasėje, vaikų amžius, berniukų ir mergaičių santykis, kiek jų lankė ikimokyklinio ugdymo įstaigas, priešmokyklinio ugdymo grupes, kiek mokosi toje pačioje klasėje antrus metus, mokymosi sąlygos (namuose ir/ar mokykloje), reikalinga socialinė pagalba ir kt.)
- ▶ **Trumpa mokinių charakteristika:** apibendrinti mokymosi pasiekimai (žinios, gebėjimai, nuostatos); mokymosi ypatumai (skirtingi mokinių mokymosi poreikiai: keliems vaikams reikalinga kitų specialistų pagalba (spec. pedagogų, psichologų) ir kiek vaikų mokosi pagal individualias programas); psichologiniai ypatumai (informacija apie individualius vaikų poreikius, interesus, charakterio savitumus, sunkumus, t. y., apie tai, kas yra svarbu, siekiant geresnių ugdymo rezultatų), mokymosi motyvacija ir pan.)

II. **Bendrieji ugdymo uždaviniai** (prioritetiniai, plaukiantys iš klasės situacijos analizės, susiję su kompetencijų ugdymu – pagal BP).

III. **Darbo sėkmės kriterijai** (nebūtinai).

Ilgalaikis (metų) planas (I variantas)

IV. Mokymo ir mokymosi turinys

Dalykas	Pasiekimai (vadovaujantis „Mokinių gebėjimų raida“)	Pastabos (refleksija)

Ilgalaikis (metų) planas (II variantas)

Dalykas	Pasiekimai (vertybinės nuostatos, gebėjimai, žinios")	Turinys (veiklos / temos)	Laikas	Pastabos

Trumpalaikis planas (savaitės):

Užrašomas Dienyne:

- ▶ formuluojamos problemos, atspindinčios, ko bus mokomasi;
ir/arba
- ▶ formuluojami **siektini rezultatai = PASIEKIMAI** (nuostatos, gebėjimai, žinios) – pagal BP;
(pvz., *Analizuodami filmuotą medžiagą, gebės pastebėti ir apibūdinti, kaip šokis yra susijęs su šeimos, tautos tradicijomis.*)

Pamokos planas

Jis gali būti raštu nefiksuojamas, jeigu:

- ▶ Mokytojas turi ilgametę ir vaisingą darbo patirtį.
- ▶ Mokytojas jau yra įrodęs, kad sugeba dirbti kryptingai ir efektyviai.
- ▶ Mokytojas, rengdamasis pamokoms naudojasi Mokytojo knygomis, atrinkdamas ir adaptuodamas savo reikmėms siūlomas idėjas.

**Jeigu planas fiksuojamas raštu, jis turi būti informatyvus.
Rekomenduojama pamokos plano struktūra (1):**

Dalykas:

Klasė:

Pamokos tema

Mokymosi situacija (šioje skiltyje aprašoma tai, ką mokiniai jau žino, supranta, išmano šia tema iš savo patirties, ko buvo mokomasi šia tema ir kokie yra mokymosi rezultatai)

Pamokos uždavinys (-iai) (aiškūs, konkretūs, pasiekiami)

Reikalingos priemonės

Pamokos eiga

Įvadinė dalis. Šioje pamokos dalyje svarbiausia parengti, nuteikti mokinius darbui pamokoje (pamokos uždaviniams pasiekti). Galima: prisiminti tai, ko ir kaip buvo mokoma(si) praeitoje ar ankstesnėse pamokose; prisiminti kitus susijusius pasiektus rezultatus; aptarti su vaikais, kuo tai mums naudinga, svarbu, įdomu, vertinga; numatyti, ko reikės norimam uždaviniui pasiekti. Šioje dalyje iškeliami (ar sutariami su mokiniais) aktualūs, mokiniams įdomūs mokymosi uždaviniai, formuluojamos vaikams aktualios problemos, aiškinamasi, kodėl ir kaip bus veikiamas ir sprendžiant, numatoma veiklų eiga.

Rekomenduojama pamokos plano struktūra (2):

- ▶ **Pagrindinė dalis.** Ši pamokos dalis gali būti aprašyta ir smulkiau, pavyzdžiui, ją išskaidžius į tokias dalis kaip: medžiagos pateikimas, apsvarstymas, aiškinimasis, panaudojimas, taikymas gyvenimiškose situacijose. Galima aprašyti, kaip vaikai susipažins su nauja mokymosi medžiaga, kaip aiškinsis iškeltą problemą, ieškos atsakymo į iškilusius/iškeltus klausimus, kokia veikla bus siekiama panaudoti, pritaikyti įgytas žinias, supratimą ar gebėjimus naujose situacijose, kaip bus įtvirtinamos naujos žinios bei gebėjimai, kaip ir kokios bus formuojamos nuostatos (galėtų būti nurodyti metodai, užduotys, klausimai, nukreipimas darbui (kodėl mes tai darysime?), gerai atlikto darbo kriterijai, grįžtamasis ryšys mokiniams ir mokytojui – tarpusavio kalbėjimais, klausinėjimas, aiškinimasis, diskusijos, mokinių darbų demonstravimas bei aptarimas ar pan.).
- ▶ **Baigiamoji dalis.** Šioje pamokos dalyje sugrįžtama prie įvadinėje dalyje išsikeltų uždavinių, lauktų rezultatų, pakartojama tai, kas buvo svarbiausia pamokoje (pavyzdžiui, taisyklė, savybė, dėsningumas, veiklos būdas ir pan.), bei aptariama, koks rezultatas pasiektas; apibendrinama, į(si)vertinama, žvelgiama į perspektyvą (kokie klausimai kilo? Ką dar norėtume sužinoti, išsiaiškinti, suprasti? ką ateityje reikėtų daryti, kad gautume geresnį rezultatą, kokius klausimus, iškilusias problemas planuojame spręsti ateityje ir pan.).
- ▶ **Priedai** (pateikiama pamokoje naudota metodinė medžiaga)

Ruošiantis pamokoms ir jas organizuojant, reikėtų mąstyti apie:

- ▶ pamokų uždavinius;
- ▶ tikslingas, kryptingas mokinių veiklas (siekiant, kad būtų įgyvendinti pamokų uždaviniai).

Svarbiausia, kad būtų apgalvota, kokio rezultato ir, kokių veiklų pagalba siekiama, pagal kokius konkrečius kriterijus bus vertinamas gautas rezultatas.

?

**Kaip turėtų būti
suformuluotas pamokos
uždavinys, kad pamokos
pradžią galėtume vadinti
*kokybiška?***

Kas yra tikslas ir uždavinys?

Tikslas – numatomas ir siekiamas žmogaus veiklos rezultatas. Jis kartu yra ir veiklos motyvas, lemiantis jos būdą ir priemones.

Uždavinys – užduotis, sudaryta kaip mąstymo ar praktinės veiklos sąlygos (kaip pasiekti?), pagal kurias reikia rasti reikiamą sprendinį (ką pasiekti?).

(pagal L. Jovaišą (2007))

Kodėl toks svarbus pamokos uždavinys?

Tikslų ir uždavinių nus(is)tatymas yra pagrindinis veiksnys, vedantis link aukštos kokybės mokymo(si).

Mokymo(si) tikslas yra vienas svarbiausių didaktikos turinio elementų, nes nuo jo priklauso mokymo(si) uždaviniai, turinio, metodų ir/ar strategijų parinkimas.

Mokymo(si) tikslai kelia konkrečius uždavinius.

Weinstein ir Meyer požiūriu, mokymo(si) procesas nusakomas dviejų tipų uždaviniais:

- ▶ Siejant su mokymo(si) rezultatu; atsakant į klausimą „**ko mokyti?**“.
Pavyzdžiui: Sukurti šokį pagal gamtos pasikeitimus įvairių metų laiku.
- ▶ Siejant su mokymo(si) procesu; atsakant į klausimą „**kaip mokyti?**“.
Pavyzdžiui: Stebėti baletu ir liaudies šokio filmuotą medžiagą, aptarti šių šokių skirtumus.

R. Magerio požiūriu, pamokos uždavinį turėtų sudaryti trys dalys:

- ▶ mokinio elgesys. Iš kokio elgesio bus galima spręsti, kad uždavinys pasiektas?
- ▶ Sąlygos, kuriomis esant bus stebimas elgesys.
- ▶ Atlikimo kriterijai.

Pvz.: Žiūrėdamas filmuotą medžiagą (sąlygos) mokinys pastebės (mokinio elgesys) tris baleto ir liaudies šokio skirtumus (atlikimo kriterijai).

G. Petty požiūriu, pamokos uždavinys:

tai patikrinamas teiginys, apibūdinantis, ko ketiname mokyti mokinius.

Pavyzdys: Remdamasis filmu apie vasarą, pasirinks tinkamus judesius temos perteikimui.

Uždavinys turi tiksliai apibrėžti mokinio veiklą.

Kada pateikiamas pamokos uždavinys? (1)

Aukščiausia kokybė, kai mokiniams pamokos pradžioje perteikiamas/perteikiami pamokos uždavinys/uždaviniai (konkreti užduotis/užduotys).

Detalizuojant uždavinį/uždavinius būtinai pasakomi konkretūs kriterijai (užduoties struktūra), iš kurių bus sprendžiama apie rezultato kokybę.

Kada pateikiamas pamokos uždavinys?

(2)

Dar kartą pamokos uždavinys/uždaviniai peržvelgiami pamokos pabaigoje, tikrinant, kaip pavyko pasiekti; aptariant gautus rezultatus bei numatant tobulinimo kryptis.

Mokinių darbai vertinami pagal konkrečius kriterijus, kurie buvo aptarti pamokos pradžioje, įvardijant, kas gerai ir ką reikėtų tobulinti.

Kaip pateikiamas pamokos uždavinys?

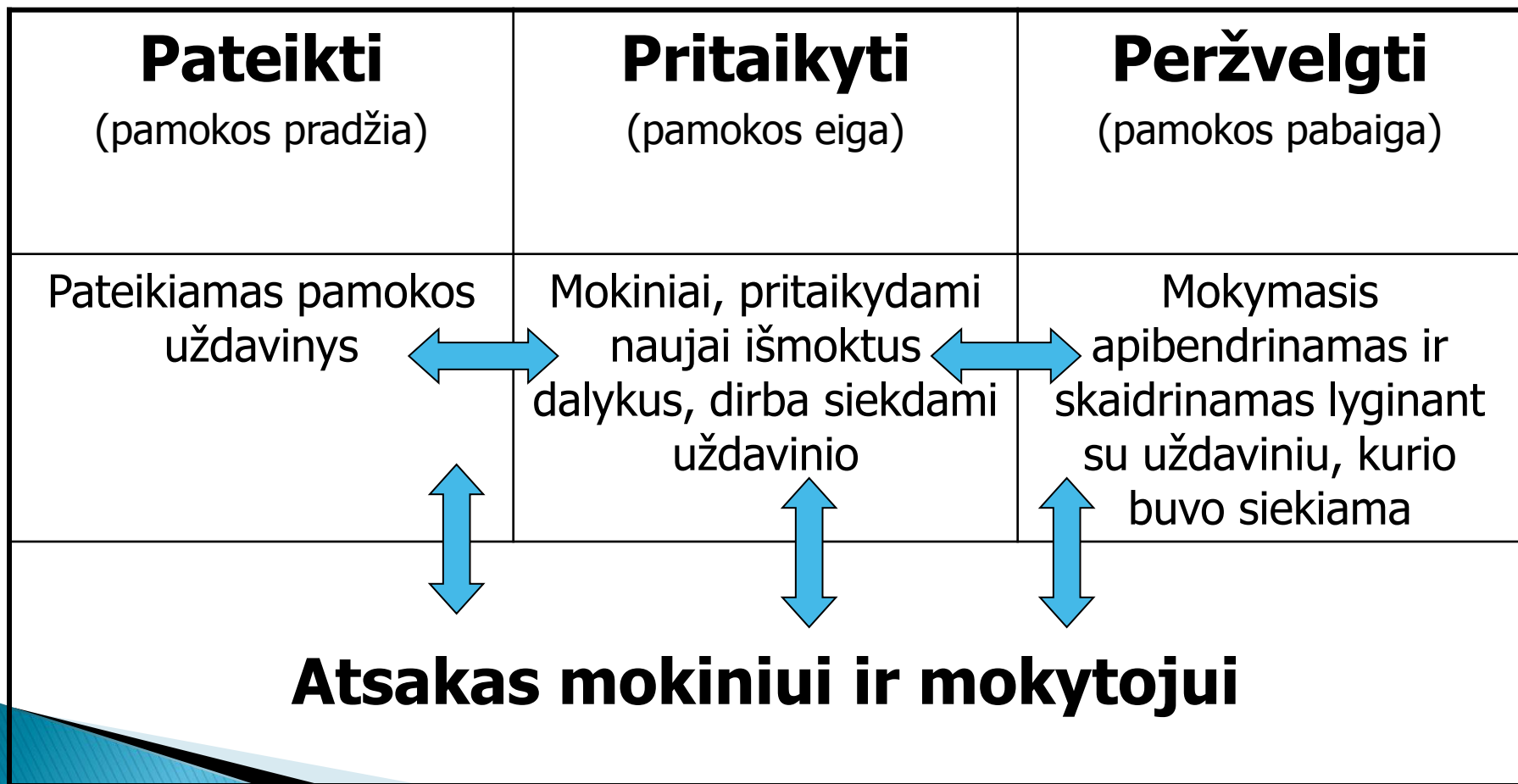
- ▶ Klausimas, į kurį bus atsakyta per pamoką.
- ▶ Probleminė situacija, kurią reikia išsiaiškinti.
- ▶ Gerai atlikto darbo rezultato pavyzdys, kurį reikės gauti pamokos pabaigoje.

Naudinga pamokos uždavinių pateiktis mokiniams keisti, kad tai nebūtų monotoniška (pvz.: vieną kartą pateikiama žodžiu, kitą – raštu, trečią – vaizdu ir pan.).

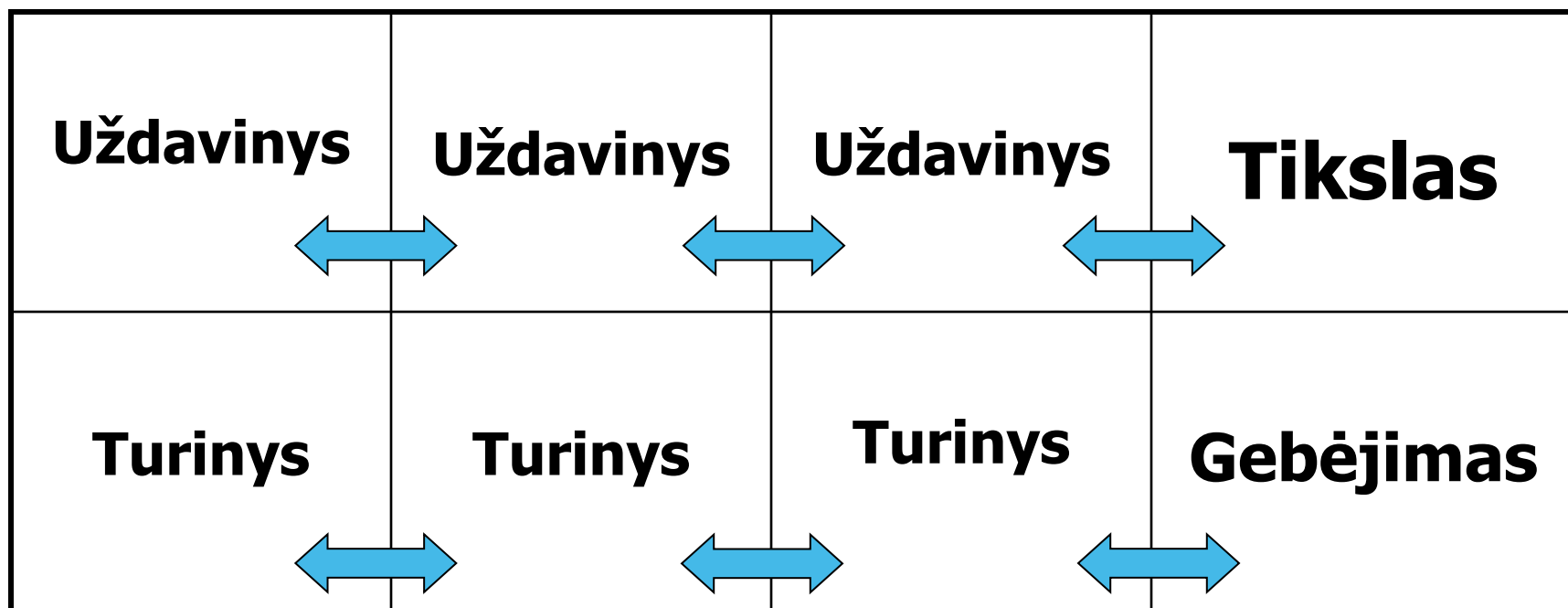
Kiek turėtų būti pamokos uždavinių?

- ▶ Dažniausiai pakanka vieno konkretaus pamokos uždavinio.
- ▶ Rekomenduojama ne daugiau trijų pamokos uždavinių pamokai.

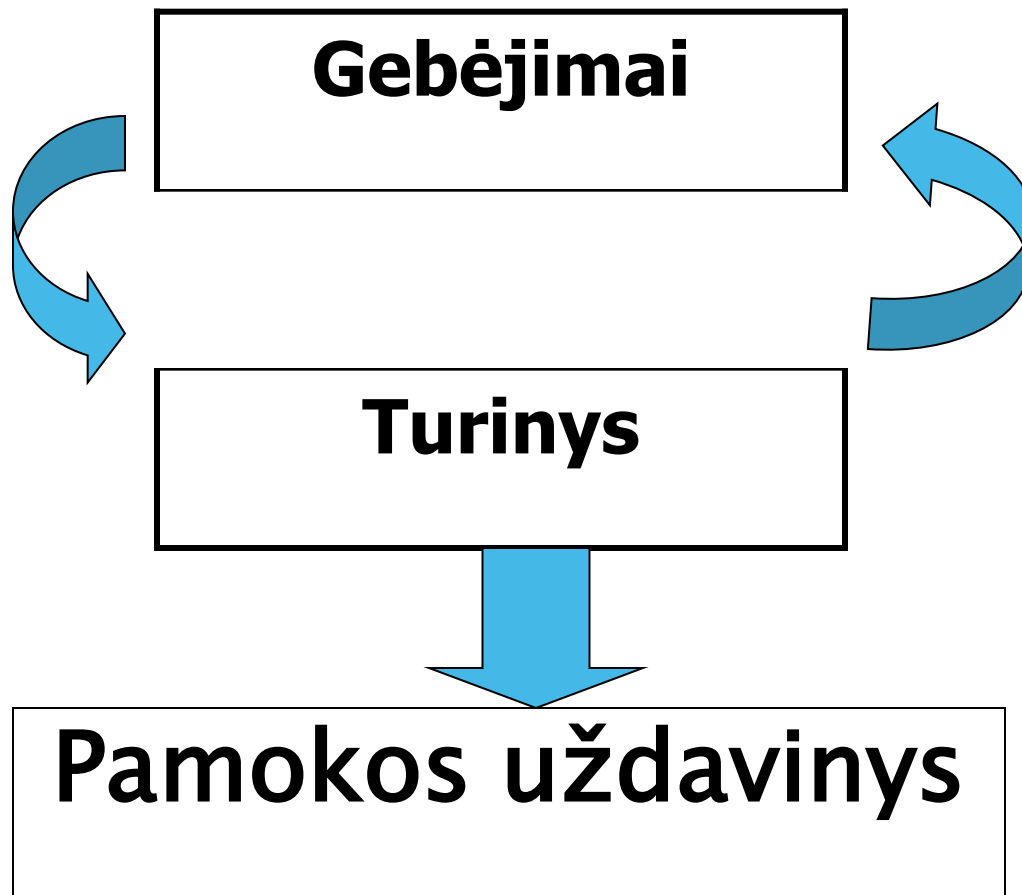
Kaip susijęs pamokos uždavinys su pamokos eiga?

Kaip dažnai reikėtų formuluoti panašius pamokos uždavinius?

Gebėjimai ar turinys turėtų atispindėti pamokos uždavinyje?

Kokie pagrindiniai pamokos uždavinio formulavimo reikalavimai? (1)

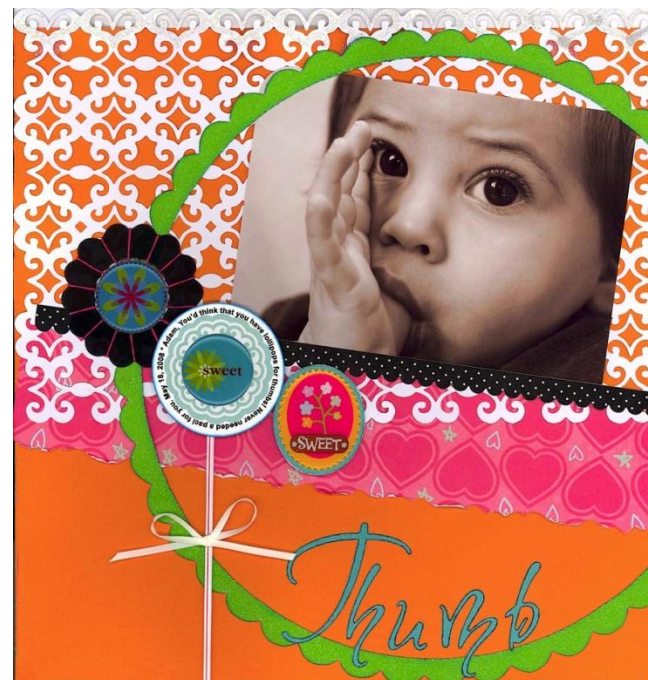
- ▶ **Konkretumas ir aiškumas.** Suprantamas vienareikšmiškai, atspindima viena problema. Išreikštas rezultatas atliekant tam tikrą veiklą.
- ▶ **Išmatuojamumas.** Nusakyti konkretūs kriterijai, kuriais vadovaujantis galima įvertinti, kiek pasiekta.

Kokie pagrindiniai pamokos uždavinio formulavimo reikalavimai? (2)

- ▶ **Pasiekiamumas.** Optimalaus sunkumo.
- ▶ **Suderinamumas.** Siekiant tam tikro tikslo keliami keli uždaviniai, kurie derinami tarpusavyje.
- ▶ **Priimtinumumas.**
- ▶ **Lankstumas.** Keičiantis situacijai uždaviniai koreguojami.

Mokinių pasiekimų vertinimas pamokoje? Koks jis turėtų būti?

Koks turėtų būti pradinių klasių mokinių pasiekimų vertinimas pamokoje?

- ▶ Pamokoje mokiniai turėtų žinoti, **už ką ir kaip** (kokia forma) bus vertinami jų atlikti darbai. Kitaip sakant, žinodami pamokos uždavinį, turėtų **žinoti kriterijus**, kuriais vadovaujantis bus matuojamas pamokos uždavinio įgyvendinimas.

Labai svarbu ne tik žinoti, bet taip ir elgtis, t. y. **prie susitartų kriterijų būtina grįžti atlikus darbą, jį vertinant ir įsivertinant.**

Dažna klaida – labai abstraktūs (mokiniui nesuprantami), sunkiai įgyvendinami ir pamatomi, išmatuojami kriterijai.

Gero komentaro kriterijai:

- ▶ komentuojamas darbo turinys, atsižvelgiant į užduotį ir iš anksto susitartus darbo kriterijus;
- ▶ pirmiausiai pasakomi teigiami darbo aspektai, t. y. pasidžiaugiama tuo, kas atlikta gerai;
- ▶ pasakoma, ką ir kaip tobulinti, kad darbas būtų kokybiškesnis.

Ugdymo plėtotės centro darbus galima rasti internetinėje svetainėje adresu:

<http://www.upc.smm.lt>

Jeigu kils klausimų, susijusių su pradinio ugdymo turiniu, rašykite:

daiva.jakavonyte@upc.smm.lt

„Vis geriau pažinti savo mokinius yra svarbiausia užduotis, atliekama išties metus“.

(B. C. Charlton)

Ačiū už dėmesį!